

भ्रष्टाचारी

बया बया बया, काय झालं बया?
दादला नको गं बाई
मला नवरा नको गं बाई।
मोडकंच घर, तुटकंच छपर
पन न्हायाला जागा नाही।
मला दादला नको गं बाई।

- संत एकनाथ

आम्ही जावें कवण्या ठायां
न बोलसी पंढरीसाया॥।
सरिता गेली सिंधूपाशी।
जरी तो ठाव न दे तिसी॥।
जळ कोपले जळचरासी।
माता न घे बालकासी॥।

- संत जनावाई

पाऊस कधीच एकटा येत नाही.
त्याच्याबोरवर सुखाच्या असंख्य क्षणांची
झूँड असते. झूँडीतले हे क्षण चहुंदिशांना
विखुरतात आणि प्रत्येकाला काही ना
काही देऊन जातात. पावसाची झड
भूमीत निजलेल्या विजाना अंकूर देते,
मरगळलेल्या अपेक्षाना आशेचे धुमारे फ
टतात. हीच झड कलाकारांची प्रतिभा फ
लवते. कष्टकरी शेतकऱ्यांच्या तनामनात
कार्यर्ज्ज चेतवण्याची प्रेरणा देते. म्हणूनच
पावसासाठी भावनेच्या पायडण्या पडतात.

काहींचे पदवच अनोखी अनुभूती
देणारे असतात. घरात तान्हुल येणार
असल्याची शुभवार्ता कल्याचा अवकाश...
कृश राकट बोटाना तो मठमुलायम स्पर्श
लागलेला असतो. घरात पैसालपी लक्ष्मी येणार
असल्याचा शक्यतेनेही काहीच्या डोळ्यांपुढे
भरलेल्या तिजाचा पिरायला लागतात. नव-
वधूचे पाय घराला लागणार ही कल्याचा प्रौढ
मातृ हृदयाला संसाराच्या परिसूर्यांचा आनंद
देऊन जाते. वैयक्तिक पातालीवरील या साध्या
घटना अनंताची अरी उत्कृष्ट अनुभूती देऊन
जात असतील तर अवघ्या चराचराला संजीवीनी
देणाच्या वरुणराजाच्या आगमनाच्या नवंद काय
वणवाच? कारण हा एखाद-दुसऱ्या व्यक्तीच्या
अंगांनी नव्हे तर सूचीच्या प्रांगणी सजणारा
सोहळा आहे. मंगल कायच्या वेळी घरामध्ये
लावल्या जाणाच्या धूमपिण्याने चार भिंती
गंधमारीत होतात. मात्र हा वरुणराजा येतो तेव्हा
अवधी धरती गंधवती होते. तो गंध श-
सामध्येच नव्हे, तर शीरेमध्ये भरलू उरतो.
त्यात गंधाबोरवर ओलावा आहे, गारवा आहे,

येता प्रदर्शनाच्या शरी

शंतता आहे, नाद आहे आणि लयीही आहे.
सुंगाधाची ही कुपी अकडी अल्पकाळज उघडते
पण असा प्रभाव निर्माण करणारा सुंगांची द्रव
बनवणं वर्षनुवर्षाच्या प्रयत्नांनंतरही कोणाला
साधलेलं नाही. घरातल्या शुभकार्यात वाद्यनाद
होतो. शंक-घंटा वाजवल्या जातात, पण या
शुभप्रसंगी गजर होतो तो ढाळांच्या ढोलांचा.
कोणाचे ना कळे... पण दणकट हात या पोकळ
आवरणावर पडतात आणि कडाडणारा धवी
छातीच्या फासल्या पार करून थें वृद्धयात
घुमतो. ढोल, मृदंग, डफ अशा सर्व मंदिनी
वाद्यांचा उच्चारवही हा परिणाम साधू शकणार
नाही. वाद्यवृद्धातील एखाद्या वाद्याने वेगालाच
साज घेऊवा तसा मधूनव वारा शील घालतो.
वाच्याच्या या वेगाने वृक्ष पिंगा घालू लागताच
त्याच ते कमरेत वाकून घुमणं एका वेगाव्याच
नादाची उत्पत्ती करत, पानांची सळसळ परमोऽच
प्रतिभा फुलवते. कृष्ण शेतकऱ्यांच्या तनामनात
आशेचे धुमारे फुटात. हीच झड कलाकारांची
आशेचे धुमारे फुटात. वेळेत आलाप मोडून
टाकतात. अवधी सूर्णी झमलहारभूम्य होऊन
देते. या अवलिया कलाकाराने मैफिलीवर
साप्राज्ञ गजवलेलं असते.

पावलेले असतात. एक वेगळ विश्वं निर्माण
झालेलं असतं, तिथे सगळे त्या स्वरानंदात
आकंठ बुडलेले... पावसाची लय असाच
आनंद देऊन जाते. कधी खर्ज, कधी मध्यम
तर कधी तार सप्तकात घुमणारा त्याचा स्वर
सर्वानाच मंत्रमुद्ध करतो, त्याचे आलाप मोडून
टाकतात. अवधी सूर्णी झमलहारभूम्य होऊन
देते. या अवलिया कलाकाराने मैफिलीवर
साप्राज्ञ गजवलेलं असते.

पाऊस कधीच एकटा येत नाही.
त्याच्याबोरवर सुखाच्या असंख्य क्षणांची झूँड
असते. झूँडीतले हे क्षण चहुंदिशांना विष-
ुरतात आणि प्रत्येकाला काही ना काही देऊन
जातात. पावसाची झड भूमीत निजलेल्या
विजानां अंकूर देते, मरगळलेल्या अपेक्षाना
आशेचे धुमारे पुटात. हीच झड कलाकारांची
आशेचे धुमारे पुटात. वेळेत आलाप मोडून
टाकतात. अवधी सूर्णी झमलहारभूम्य होऊन
देते. या सरी सुकलेल्या लक्ष्मीला आवताण
देते. या सरी सुकलेल्या लक्ष्मीला नाही
होत. आता पंचेद्रिय त्या स्वर्गीय स्वरांशी अदृ॒त

पुनर्जीवीत करतात. पहिल्या पावसासरी फ
फाटारखाली बसतो. आतापैरीत सैरपैरे होऊन
उठणारा तो फुफाटा व्यग्रतेचाही असतो.

अस्वस्थतेचा असतो. आशकांचा असतो.
पण एका सरीमध्ये ही अस्वस्थता शांत
करण्याची शक्ती आहे. गृहिणीच्या अनुभवी
हातांनी अंजळभर पायाच्या सपकाच्याने
चुलीत फुललेले निखारे शमावावेत तसा हा
पर्जन्याराज एका क्षाणातच निराशेचे वणवे शम
वतो. वेळेत आलेला आणि निर्धारित वेळेत
मनसोकृत बरसणारा पाऊस शेताशिवारात
सोन्या-मोत्याची पेणी करून जातो. पापाणे
भरलेल्या विहिरी सप्तनांदांमध्ये मिरव-
तात. डॉगरदच्यांमधून वाहारे झारे, उंचावरून
कोसळणारे प्रपात, भरलेले जलाशय, शांत
बाहणारे ओहोले पुढील वर्षभरासाठी धरतीच्या
पोटातील कण्या भरत राहतात. हा ठेवा
येणाच्या प्रत्येक क्षणाची तहान भागवत
असतो.

पाऊस ह्यांजे नवीनीन जगां
सुरु असतं. पण त्यात जीवेच्या नसेल तर
जगणं संपतं आणि कंठांन सुरु होते. सर्वदूर
भरून उरणारी शुक्ता, कोरेपणा, रखरखेच,
थुळकटपणा बैचैन करणारा आहे. थुळीचे
लोट जीवेच्या ज्ञाकणारे आहेत तर धुक्याचे
लोट ही इच्छा जिगवणारे आहेत. विहिरीने
तल गाठला की निराशाही तळ गाठते.
उन्हाच्या कहरात मारीची ढेकळ होतात. ती
ढेकळ नव्हे तर इच्छाशक्तीच्या वाटेले थोंडे
असतात. ते फार काळ तुडवावे लागले न रत.
आमिन्दरिं डळमळू लागतो. मनाची उभारी
कवच खाऊ लागतो. खोलवर सोङूनही रिकम्या
परतणाच्या घागरी अवकळा वाढवतात. पण
आता हे संपणार आहे. आता तो येतोय...
● ● ●

गोर्टीमधून मिळवत येत.
आयुष्य खूप काही शिकवून
जात, आपल्या आयुष्यातल्या
घटना, माणसं ज्ञान देण्यासाठी
पुरेशी असतात. व्यातून आपण
काही तरी शिकत रहयला
हव. ज्ञान मिळवण्याचा आपल्या
करायला हवा. याबाबत एक
उदाहरण देता येईल. प्रजावान,
ज्ञानसंपन्न व्यक्तीतील एकाने
सहज एक प्रश्न विचारात. तुम्ही
ज्ञानी आहात मग दिवसापैर

तुम्ही काय करता? मी झोपोता,
उठतो, आंगोळ करतो, जेव-
तो आणि कामाला जातो, असं
उत्तर त्याने दिल. यात काय
व्यक्तीची नजर दुसऱ्याकडे
असेतेच असं नाही. त्यामुळे
प्रत्येकजण आपल्या बुद्धी आणि
विचारशक्तीप्रमाणे अंदाज
लावत राहतो. अज्ञानी आपण
ज्ञानी मनुष्य आपल्या पद्धतीने
जगण्याचे विश्लेषण करत राहतो.
अर्थात त्यांच्या नसतो. आपलं
उद्दीप्त साध्या नसतो. आपलं
आपल्या भल्याचा तिताना
निताना नसतो. तर दुसरीकडे
ज्ञानी लोकांना स्वतःच्या
क्षमतांनी जापीवच नसते.
त्यांनी तिताका वेळ त्यासाठी
दिलेला नसतो. तर दुसरीकडे
ज्ञानी व्यक्ती स्वतःला आणि
स्वतःच्या क्षमतांना ओळखून
पुढे जाण्यासाठी प्रयत्न करत
असतात.

प्रत्येक माणसाचा
जीवनाकडे, जगाकडे पाहण्याचा
दृष्टीकोन भिन्न असतो. एका
व्यक्तीची नजर दुसऱ्याकडे
असेतेच असं नाही. त्यामुळे
प्रत्येकजण आपल्या बुद्धी आणि
विचारशक्तीप्रमाणे अंदाज
लावत राहतो. अज्ञानी आपण
ज्ञानी मनुष्य आपल्या पद्धतीने
जगण्याचे विश्लेषण करत राहतो.
अर्थात त्यांच्या नसतो. आपलं
उद्दीप्त साध्या नसतो. आपलं
आपल्या भल्याचा तिताना
निताना नसतो. तर दुसरीकडे
ज्ञानी लोकांना स्वतःच्या
क्षमतांनी जापीवच नसते.

जेवताना मी त्याचा अनंद लुटो.
मीही हेच करतो. तुम्ही
मला मूर्ख समजताय,
असं प्रश्नकर्ता म्हणाला.
त्यावर ज्ञानी माणसाने सांगितलं,
झोपल्यावर तुला स्वप्नं पडतात.
उठल्यावरी तू झोपेत असतोस.
स्वप्नांच्या जगत रस्त असतोस.
आंगोळ करताना डोक्यात इतर
विचार येत राहतात. जेवताना
तुझं डोकं भलतीकडे असते.
काम करताना मेंदू घरीच
असतो. एखादं काम करताना
त्याकडे तुझं लक्ष नसते.
लक्ष्मूर्क काम करणं गरजेच
आहे. प्रत्येक गोष्ट मनापासून
करणं, त्याचा आनंद लुटां हेच
ज्ञानी माणसांच लक्षण आहे.
त्यामुळे आपलं चित्त थायावर
ठेऊन मोर्तीकडे असते.
जाण आपल्याला अनेक

आहे. ताओ धर्मात निसर्गाची, नैसर्गिक
शक्तीची आराधना केली जाते. विस्ताराच्या
काळात हा धर्म दोन संप्रदायांमध्ये विभागला
गेला. चीनमध्ये इस्लाम धर्माचा प्रसार आणि
प्रचार मोर्या प्रमाणावर ज्ञालाय. साधारणपणे
सातव्या शतकानंतर चीनमध्ये इस्लाम धर्माचा
प्रसार ज्ञाला. चीनमध्ये इस्लाम धर्माचे
अनुयायी लाखोंच्या संखेने आहेत.
साधारणपणे सातव्या शतकात
चीनमध्ये केंथलिक धर्माने प्रवेश

केला. आजगडीला चीनमध्ये केंथलिक
धर्माचे लाखों अनुयायी आहेत. ख्रिश्चन धर्म
चीनमध्ये काहीसा उत्तीर्ण आहेत. ख्रिश्चन धर्म
धर्माने विवेत आणि ख्रिश्चन धर

एखाद्याला खूश करण्यासाठी मुलांचे भवितव्य खराब करू शकत नाही

■ महासागर प्रतिनिधी
नागपूर, दि. २८ : हिंदूच्या सकौंविरोधात राज व उद्घव ठाकरे यांनी मंत्रांक काढण्याची घोषणा केली आहे. या मोर्चाला राज पवरांच्या नेतृत्वातील राष्ट्रावादी कैरेंस शरदचंद्र पवर पक्षानंती परिवर्ती ठिकाणी दिला आहे. खासदार सुप्रिया सुळे यांनी हिंदूच्या सकौंविर आपला संताप व्यक्त केला आहे.

सरकारने एखाद्याला खूश करण्यासाठी मुलांचे भवितव्य खराब करू नव्ये, असे टप्पणील्या.

सुप्रिया सुळे नागपूरात पत्रकारांशी बोलताना घण्टाला, हा आमच्यासाठी एक अल्पत महान्याचा सामजिक मुद्दा आहे. हा राजकीय मुद्दा नाही. भाषा शिक्षणाचा मुद्दा अल्पत गांभीर्याने घेतला पाहिजे. आपण तज्जन्याचा मर्गदर्शनाखाली पुढे जायला हवे. इतर कोणतीही राज्य आपल्या जनतेकर अशा प्रकारची सकौं थोरात नाहीत. मग महाराष्ट्र सरकार एकाग्री पाठीवा का घेत आहे? हे मला समजत नाही.

आपण एखाद्याला खूश करण्यासाठी मुलांचे भवितव्य खराब करू शकत नाही. आमचा राष्ट्रावादी कैरेंस शरदचंद्र पवर पक्ष राज ठाकरे व उद्घव ठाकरे काढत असलेल्या मंत्रांक पूर्ण ताकदीने सहभागी होईल. शिक्षण हा आमच्यासाठी अल्पत गंभीर मुद्दा आहे, असे सुप्रिया सुळे टप्पणील्या.

सुप्रिया सुळे यांनी पत्रकारांशी संवाद साधताना मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस

त्रिभाषा सूत्रांडुन मराठीला डावलण्याचा प्रयत्न - जयंत पाटील

दुसरीकडे, शरद पवर गटाचे प्रदेशाध्यक्ष जयंत पाटील यांनी आपारम्पणाच्या कार्यक्रमातील नव्यांचा पदाधिकाऱ्याना ५ तारखेच्या मोर्चात सहभागी होण्याचे आवाहन केले आहे. राज्य सरकार महाराष्ट्र जी हिंदू सकौं लादू इच्छित आहे त्याचिरोधात ५ जुलै रोजी मुद्देतील परिगण योगांटीवरून मोर्चा अपेक्षित करण्यात आला आहे. प्रत्येक मराठी माणसाने या मोर्चात सहभागी होण्याचे आवाहन मी करत आहे.

कुणाची विविध भाषा शिक्षणाला किंवडुन हिंदू भोवतालाही विरोध नाही. योग्य आहे आहे अपि 'राष्ट्रावादी कैरेंस पक्ष शरदचंद्र पवर' पक्ष म्हणून आमटीही हीच भूमिका आहे. शेषकांची राज्याची कैरेंस पक्ष शरदचंद्र पवर तारखांची प्रयत्न उद्घासातील तर मराठी माणूस एकदिलाने त्याचा विरोध करारा. महाराष्ट्र हिंदूचा प्रश्न उभा राहतो तेव्हा महाराष्ट्रासाठी आपि जेव्हा राष्ट्रदिनाचा प्रश्न उभा राहतो तेव्हा राष्ट्रासाठी पक्षीय भेदभाव जाऊला सारुन उभं राहण हेच 'राष्ट्रावादी कैरेंस पक्ष शरदचंद्र पवर' पक्षावं स्पृह धीरण आहे, असे यांनी मुहूर्ते आहे.

राज्यातील पोलीस दलात मोठी खांदेपालट ५१ आयपीएस अधिकाऱ्यांच्या बदल्या

■ महासागर प्रतिनिधी
मुंबई / नागपूर, दि. २८ : राज्यात प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या बदल्यांचा धडाका सुरुच आहे. १५ दिवसांपूर्वी ८ आयपीएस अधिकाऱ्यांच्या बदल्या केल्यानंतर, ८ दिवसांपूर्वी ४ आयपीएस अधिकाऱ्यांच्या बदल्या केल्या.

आयपीएस अधिकाऱ्यांच्या बदल्यानंतर आता एकादेवेतील तब्बल ५१ आयपीएस अधिकाऱ्यांच्या बदल्या करण्यात आल्या आहेत. यामध्ये मुंबई, पुणे, नागपूर, नाशिक, ठाणे, छत्रपती संभाजीनगर, जळगाव, हिंगाळी, घुळे असा प्रमुख शहरांतील वरिष्ठ पोलिस अधिकाऱ्यांच्या समावेश आहे.

पोलिस दलातील या बदल्यांमध्ये काही यांनी पदानंती देण्यात आली आहे, तर काहींनी डिमोक्रेन्सह सार्वजनिक वातानी आहे. बदल्यांच्या या आदेशानुसार, पुणे शहरातील शक्क निरीक्षक शाखेच्या पोलिस अधीक्षक तेजव्यांची सातपुते यांची बदली राज्य राष्ट्रावादी पोलिस बल, पुणे (गट क्रमांक १) येथे समादेशकपदी करण्यात आली आहे. तर, महेंद्र प॒दित यांची स्वंतं भ२ मधून स्वंतं भ३ मधून बदली जाणी असून, बृहन्मुंबई पोलिस उपायुक्तपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे.

मुंबईं पाच आयपीएस अधिकाऱ्यांची पोलिस उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे. मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आहे.

मुंबईं नागपूर यांची अपेक्षा उपायुक्तपदी पदावर पदानंती ज्ञाली आ